

TUSSEN BEGINSEL EN PARTIJ: SLUIPWEGEN VAN DE CHRISTELIJK-HISTORISCHE JOURNALISTIEK

J. Wieten

De relatie tussen pers en partij

Het thema van deze 'persflits' vormt de relatie die er heeft bestaan tussen de christelijk-historische dagbladpers en de politieke organisatie(s) van de christelijk-historischen. Voor wat die politieke organisaties betreft hebben we het dan over de Christelijk-Historische Unie en de voorgangers van die partij. Met de christelijk-historische dagbladpers wordt bedoeld het dagblad *De Nederlander* dat vanaf 1894 - eerst onder leiding van jhr. mr. A.F. de Savornin Lohman, de geestelijk en politiek leider van de christelijk-historischen - verbonden is geweest met deze politieke groepering. *De Nederlander* verdween in 1941. Na de oorlog verscheen eerst *De Nieuwe Nederlander*, waarin onder hoofdredactie van mr. G.E. van Walsum de gedachten van de Doorbraak werden uitgedragen en in 1946 weer een met de CHU verbonden *Nederlander*. De laatste verdween in het voorjaar van 1949, de eerste was al in 1947 ten onder gegaan.

Over de ontwikkeling van de relatie tussen pers en partij behoeft, na hetgeen door Bank hierover naar voren is gebracht, weinig meer te worden gezegd. Het bezit van eigen persorganen had (en heeft) voor politieke partijen een aantal tamelijk evidente voordelen. Op grond daarvan mag worden verwacht dat partijen zullen streven naar een zo hechte relatie met verwante persorganen dat zij op die organen een sterke invloed kunnen uitoefenen.

Nu is kenmerkend voor de relatie tussen de partij van de christelijk-historischen en het christelijk-historische dagblad dat deze naar verhouding altijd tamelijk los is geweest. Gevolg daarvan was dat de christelijk-historische kranten (en de christelijk-historische-journalisten) over een relatief grote vrijheid en onafhankelijkheid beschikten.

Dit had zowel materiële als meer ideële oorzaken. De christelijk-historischen vormden een kleine groep, ondanks hun pretentie er voor en namens heel het volk te zijn. Een groep met een wat hybride karakter, in grote meerderheid behorend tot de gevestigde Nederlandse Hervormde Kerk, maar wel tot het in de negentiende eeuw minder geachte rechtzinnige deel daarvan. Ondanks dit laatste waren zij, zeker in verhouding tot de andere stromingen waar wij het vandaag over hebben, geen zich emanciperende, naar fundamentele veranderingen strevende groep. In de Unie (die zich daarom ook met enige trots Unie en niet Partij noemde) bestonden verschillende opvattingen over kerk, staat en maatschappij naast elkaar. Er waren geen duidelijke eigen ideologie en politiek pro-